

KORUPCIJAS °C

Smiltis Eiropas naudas sadales zobratos

***Eiropas Savienības fondu vadības sistēmas
izaicinājumi un riski***

Gatis Litvins

Rakstu sērijas izlaidums Nr. 11, 2010. gads

Kopsavilkums

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai un kur slēpjas korupcijas riski Eiropas Savienības fondu vadības procesā izglītības un zinātnes nozarēs, kā arī uzsvērt galvenās problēmas Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Eiropas Sociālā fonda vadībā. Vislielākie korupcijas riski ir iespējami projektu pieņemšanas vērtēšanas posmā un publisko iepirkumu jomā. Potenciālus riskus radījusi arī ekonomiskā krīze un pētījuma laikā veiktās izglītības sistēmas reformas. Papildu problēmas var rasties ES fondu apguves lēno tempu dēļ, jo, tuvojoties finansējuma apguves termiņam, var tikt pieņemti sasteigti un nepārdomāti lēmumi.

Daži no ieteikumiem ir samazināt projektu konkursos iesniedzamo dokumentu klāstu, ieviest dokumentu elektronisko apriti un vismaz *prima facie* pārbaudi par vērtēšanā iesaistīto personu saistību ar projekta iesniedzējiem, iesaistīt ārvalstu profesionāļus, pastiprināt ārējo kontroli pār projektu vērtēšanas procesu, sakārtot atbildības jautājumu publiskajā iepirkumā un veikt papildu preventīvus uzraudzības pasākumus (piem., pirmspārbaudes iepirkumu dokumentiem).

Par autoru

Gatis Litvins ir tiesību maģistrs, pašlaik studē doktorantūrā. Kopš 2007. gada jūnija viņš ir tieslietu pētnieks Sabiedriskās politikas centrā PROVIDUS.

UDK 000000000
0000000

Pētījums sagatavots ar Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā atbalstu un atspoguļo pētījuma autora viedokli, kas var nesakrist ar EK nostāju.

SOROSA
FONDS
LATVIJA

Publikācija izdota ar Sorosa fonda Latvija finansiālu atbalstu.

Sērijas redaktors: Valts Kalniņš

Par faktu precizitāti atbild raksta autors.

Šis izdevums latviešu un angļu valodā, citi aktuāli raksti un statistikas pārskati ir pieejami *Korupcijas °C* tīmekļa vietnē:
<http://korupcijas-c.wikidot.com/>

Izdevums atrodams arī:

www.providus.lv

www.politika.lv

Seko *Korupcijas °C* portālā *Twitter*: KorupcijasC

© ??????????????????????????????

© ??????????????????????????????

ISSN 00000000000

Saturs

1. Analīzes robežas	8
2. Fona informācija par ES fondiem izglītības un zinātnes nozarēs	9
3. Konstatētās problēmas un iespējamie korupcijas riski	9
3.1. Nepietiekamā izpratne par interešu konfliktiem	10
3.2. Procesa sarežģītība un pārspīlēts iesniedzamo dokumentu daudzums	11
3.3. Projektu pieteikumu atlase un vērtēšana	13
3.4. Ārvalstu profesionāļu iesaiste projektu pieteikumu vērtēšanā	18
3.5. Argumentācijas trūkums lēmumos par projektu pieteikumu noraidīšanu	21
3.6. Ārējas kontroles trūkums pār projektu vērtēšanas procesu	23
3.7. Informācijas pieejamības robežu paplašināšana	24
3.8. Nespēja cīnīties ar pārkāpumiem iepirkumu procedūrā	26
3.9. Neefektīva kontrole projektu īstenošanā	29
4. Vispārīgie secinājumi	29
Literatūras un avotu saraksts	31

Tabulas

1. tabula. Argumenti ārvalstu profesionāļu iesaistei projektu pieteikumu vērtēšanā	20
2. tabula. Pieejamās informācijas apjoms	25

Saisinājumi

ERAF	– Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	– Eiropas Savienība
ESF	– Eiropas Sociālais fonds
ES fondu VIS	– ES fondu Vadības informācijas sistēma
FM	– Finanšu ministrija
IZM	– Izglītības un zinātnes ministrija
KNAB	– Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
MK	– Ministru kabinets
VIAA	– Valsts izglītības un attīstības aģentūra

Smiltis Eiropas naudas sadales zobratos

Eiropas Savienības fondu vadības sistēmas izaicinājumi un riski

Viens no svarīgākajiem Eiropas Savienības (turpmāk – ES) mērķiem ir ekonomiskās un sociālās attīstības izlīdzinājums visā tās teritorijā.

Mērķu sasniegšanai ES ne tikai nosaka dalībvalstīm gan juridiski saistošus, gan nesaistošus noteikumus. Tā ir radījusi arī vairākus dalībvalstu attīstību stimulējošus finanšu instrumentus. Lielākie finanšu instrumenti, kuru ietvaros Latvija 2007.–2013. gada plānošanas periodā saņēma finanšu palīdzību, ir ES fondi: Eiropas Reģionālās attīstības fonds (turpmāk – ERAF), Eiropas Sociālais fonds (turpmāk – ESF) un Kohēzijas fonds. Ne visām dalībvalstīm tie ir pieejami.¹ Tikai izpildot noteiktus kritērijus, dalībvalstīm ir iespēja saņemt ES fondu finanšu līdzekļus.

Katrai dalībvalstij autonomi jānosaka prioritātes un jārada administratīvs un juridisks ietvars šo prioritāšu un ES fondu līdzekļu izlietošanai. ES institūcijas pār to veic uzraudzību.

Dalībvalstij ir svarīgi Valsts stratēģiskajā ietvardokumentā pareizi un plānveidīgi noteikt ES fondu izlietošanas mērķus, kā arī radīt efektīvu ES fondu vadības sistēmu.² Šai sistēmai jābūt tādai, kas nodrošinātu mērķtiecīgu un saimniecisku līdzekļu izlietojumu, t. sk. novērstu korupcijas riskus. Tomēr vadības sistēmai jābūt arī saprātīgai, – tai jānovērš ļaunprātības, turklāt neliekot šķēršļus efektīvai līdzekļu izlietošanai.

¹ Plānojot ESF nākotni pēc 2013. gada, tiek izteikts priekšlikums, ka šis fonds būtu pieejams visām ES dalībvalstīm, jo ekonomiskā krīze ir ietekmējusi visu valstu sociālo jomu. Starp dalībvalstīm atšķirtos tikai pieejamo resursu apjoms. Sk. <http://tiny.cc/am2kz> Pēdējo reizi sk. 29.05.2010.

² Nepieciešamo plānošanas dokumentu sagatavošana, saskaņošana un apstiprināšana, ES fondu vadības sistēmas izveide, projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju izstrāde, projektu iesniegumu atlase un apstiprināšana, projektu īstenošana, kontrole, revīzija, uzraudzība un izvērtēšana (Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 4. pants).

1. Analīzes robežas

ES fondu izlietošanas jomu Latvijā ir daudz. Ierobežotā pētījuma apmēra dēļ, nebija iespējams veikt monitoringu visās jomās. Neapstrīdot citu jomu svarīgumu, šis pētījums aptver tikai izglītības un zinātnes nozares. Šādu izvēli par pamatu kalpo vairāki iemesli.

Pirmkārt, izglītības un zinātnes attīstība ir būtisks priekšnoteikums Latvijas un visas ES konkurētspējai³ pasaules mērogā. Jāveido uz zināšanām balstīta ekonomika. Šo nozaru attīstība var nodrošināt priekšrocības konkurencē ar citām lielvarām – ASV, Ķīnu un Indiju.

Otrkārt, ES fondu izlietojums ir jāskata kopsakarā ar pēdējā laikā Latvijā veiktajām reformām izglītības un zinātnes nozarēs. ES fondu finansējums kļuvis par būtisku priekšnoteikumu šo nozaru kvalitatīvai attīstībai.

Treškārt, uzsākot pētniecisko darbu, masu saziņas līdzekļos izskanējusi informācija par konkrētu gadījumu, kas saistīts ar iespējamiem interešu konfliktiem ES fondu izlietojumā tieši izglītības un zinātnes nozarēs.

Izglītībā un zinātnē ES fondu finansējums ir pieejams ar ERAF un ESF starpniecību. Līdz ar to rakstā tiks akcentētas acimredzamākās problēmas un korupcijas riski šo divu fondu vadībā.

Jau agrākajos PROVIDUS pētījumos korupcijas risks ir definēts kā “objektīvs priekšnoteikums jeb apstākļu kopums, kas ir labvēlīgs korupcijas gadījumiem”⁴. Šā pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai un kur slēpjas korupcijas riski ES fondu vadības procesā izglītības un zinātnes nozarēs, t.sk. – raugoties caur iesaistīto personu viedokļa prizmu.

Pētniecības gaitā autors intervēja vairākas ES fondu vadības procesā iesaistītās personas: vadošās iestādes (Finanšu ministrijas, turpmāk – FM), atbildīgās iestādes (Izglītības un zinātnes ministrijas, turpmāk – IZM), sadarbības iestādes (Valsts izglītības attīstības aģentūras, turpmāk – VIAA), ES fondu finansējuma saņēmēju un iepirkumu uzraudzības biroja, kā arī tiesībsargājošo iestāžu pārstāvjus un izglītības un zinātnes nozares ekspertus. Interviju saraksts ir raksta beigās. Jānorāda, ka intervijas Nr. 1–3, 5–7, 13 un 14 ietver sarunas ar vairākiem attiecīgo organizāciju/institūciju pārstāvjiem.

³ Konkurētspēja ekonomiskajā, politiskajā, sociālajā un kultūras ziņā.

⁴ Kalniņš V., Austere L. Ētikas jautājumi un korupcijas riski Rīgas apgabaltiesā. Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS, 2010, 4. lpp. <http://tiny.cc/fi5tc> Pēdējo reizi sk. 29.05.2010.

Rakstā ir atspoguļoti intervijās izteiktie ekspertu viedokļi par sistēmas problēmām, kas nonākušas viņu redzeslaukā. Analizēti arī atsevišķi gadījumi, un par to apstākļiem izdarīti secinājumi. Personas viedoklis un atsevišķs gadījums ne vienmēr var tikt vispārināts. Tiek vērsta uzmanība uz problēmjautājumiem, kas vēlreiz liek padomāt par sistēmu kopumā un par ko būtu veicama padziļināta izpēte un diskusijas. Secinājumi un priekšlikumi nav šauri attiecināmi tikai uz izglītības un zinātnes nozarēm, bet arī uz ES fondu vadības sistēmu kopumā.

2. Fona informācija par ES fondiem izglītības un zinātnes nozarēs

Saskaņā ar Valsts stratēģisko ietvardokumentu, darbības programmu papildinājumiem, Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumu laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam IZM un VIAA pārziņā ir deviņu atklātu projektu iesniegumu atlasu un 28 ierobežotu projektu iesniegumu atlasu organizēšana ES fondu finansējuma piesaistei.

ES fondu finansējumu izglītības un zinātnes jomā var iegūt zinātniskās institūcijas, valsts pārvaldes iestādes, institūcijas un kapitālsabiedrības, kas veic valsts pārvaldes funkcijas, pašvaldības, izglītības iestādes, kā arī citas Latvijas Republikā reģistrētas juridiskas personas.

Aptuveni 16% no visiem ES fondu līdzekļiem (3,18 miljardi latu) ir atvēlēti zinātnei un izglītībai.

3. Konstatētās problēmas un iespējamie korupcijas riski

Viena no ES pamatvērtībām ir tiesiskums. Korupcija nav savienojama ar tiesiskas valsts ideju. Nespēja ierobežot korupciju atstāj iespaidu arī uz ES fondu līdzekļu pieejamību un to efektīvu izlietojumu. Ja dalībvalsts neveic nepieciešamos pasākumus korupcijas risku novēršanai, ES var neatlīdzināt projektu īstenošanā iztērētos līdzekļus un nākotnē iesaldēt fonda līdzekļus.⁵

⁵ Sk. Castle, S. *Bulgaria risks losing funds from EU*. The New York Times.

<http://tiny.cc/guoc> Pēdējo reizi sk. 06.05.2010.

Romania Risks EU Funds Freeze Over Lingering Corruption. Deutsche Welle. 12.02.2009. <http://tiny.cc/eiutn> Pēdējo reizi sk. 06.05.2010.

ES fondu izlietošana nav pasargāta no korupcijas riskiem. Vadības sistēmas neefektivitāte un procesa atklātības trūkums, no vienas puses, un ES fondu lielve, tomēr ierobežotie līdzekļi, no otras puses, ir potenciāli labvēlīga vide korupcijas riskiem. Dažās valstīs starp ES fondu izlietojumu un korupciju tiek likta vienādības zīme.⁶ Latvijā šāds sabiedrības vērtējums nepastāv. "Līdz šim arī nav zināmas skaļas krimināllietas par pārkāpumiem ES fondu izlietojumā."⁷ Šāda situācija var liecināt vai nu par to, ka nav pārkāpumu, vai arī par tiesībsargājošo iestāžu nespēju tos atklāt.

Nedrīkst arī sēt mītu par korupciju ES fondu vadības sistēmā. Šāda mīta uzturēšana pati par sevi ir korupcijas risks, jo var mudināt projektu pieteicējus izmēģināt koruptīvus ietekmes paņēmienus un dot pamatu iestādēm un amatpersonām izvirzīt neadekvātas prasības un pieprasīt privilēģijas, piem., paaugstinātu atalgojumu, lai mazinātu īstenībā neesošu risku.

Mīta nepropagandēšana tomēr neliedz runāt par problēmām ES fondu vadības sistēmā. Lai gan FM pārstāvji norādīja, ka vadības sistēma maksimāli izslēdz sistēmiskus korupcijas riskus, tomēr tie gan teorētiski, gan praktiski ir izpaudušies.

Intervijās izkristalizējās tie gadījumi un posmi ES fondu vadības sistēmā, kuros varētu pastāvēt korupcijas riski.

3.1. Nepietiekamā izpratne par interešu konfliktiem

Ir divi gadījumi, kad persona var nonākt interešu konfliktā. Pirmais, kad tā apzināti noved sevi tādā situācijā. Otrais, kad nezināšana to noved interešu konfliktā.

Izanalizējot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – KNAB) apkopoto statistiku par administratīvo pārkāpumu lietām⁸ no 2007. līdz 2009. gadam, secināms, ka pret izglītības sistēmas pārstāvjiem (vispārējās izglītības skolu direktoriem, augstskolu pārstāvjiem) un pašvaldību pārstāvjiem, kas iesaistīti ES fondu izlietojumā, salīdzinoši bieži tikušas ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas par atrašanos interešu konfliktā.

⁶ Sk. Georgiev, O. *Mayor for EU funds*. The Sofia Echo. 26.03.2010.

<http://tiny.cc/rkf7q> Pēdējo reizi sk. 06.05.2010.

⁷ Intervija Nr.12 un Nr.13.

⁸ KNAB lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās 2007., 2008. gadā un 2009. gada pirmajā pusgadā. Pieejami attiecīgi: <http://tiny.cc/5pbv5> <http://tiny.cc/1zt5z> <http://tiny.cc/7kwep> Pēdējo reizi sk. 06.05.2010.

Šī statistika liecina par nihilistisku attieksmi pret likumiskajiem ierobežojumiem vai arī par šā regulējumu neizpratni. Tas potenciāli rada korupcijas riskus ES fondu izlietošanā.

KNAB un citām institūcijām būtu jāveic skaidrojošs darbs un apmācības par interešu konfliktu regulējumu personām, kas iekļaujas ES fondu vadības sistēmā.

3.2. Procesa sarežģītība un pārspilēts iesniedzamo dokumentu daudzums

Liela daļa aptaujāto atzina, ka ES fondu apguves kārtība ir pārāk birokrātiska. Šis secinājums izriet arī no plašāka pētījuma par finansējuma saņēmēju apmierinātību.⁹ Nesamērīgs pieprasīto dokumentu daudzums padara procesu sarežģītāku, neskaidrāku un nepārredzamāku, kā arī apgrūtina uzraudzību un kontroli. Kā pretstati un pozitīvi piemēri tiek minēti citi ES grantu un fondu konkursi.¹⁰

Procesa sarežģītība var kalpot par aizsegu prettiesiskām darbībām. Sarežģītības dēļ notiek arī pārpratumi, kas var novest pie tā, ka izmaksas tiek atzītas par neattiecināmām. Process ir tik komplicēts, ka bez papildu metodiskajiem norādījumiem ir viegli pieļaut kļūdas.¹¹

Ir jāveic vairāki pasākumi, kas procesu atvieglotu un padarītu atklātāku:

- A. Jāizvērtē, kuru dokumentu iesniegšana nebūtu nepieciešama. Piem., "vērtēšanas stadijā varētu neiesniegt tos dokumentus, kas nav nepieciešami pašai vērtēšanai un izpilda administratīvās prasības. Tos varētu iesniegt, kad tiktu pieņemts lēmums par projekta idejas apstiprināšanu."¹²
- B. Būtu ieviešama dokumentu elektroniskā aprīte un vienota elektroniskā platforma/sistēma, kas palielinātu procesa efektivitāti un padarītu to

⁹ Latvijas Fakti. Centralizētais Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēju apmierinātības izvērtējums, 2009. gada decembris. <http://tiny.cc/pp7bz> Pēdējo reizi sk. 17.05.2010.

¹⁰ Intervija Nr. 8.

¹¹ Sal. Libeka, M. *Projektu upuri – septiņpadsmit pašvaldības*. Latvijas Avīze, 12.03.2010.

¹² Intervija Nr. 11.

caurskatāmāku, kā arī atvieglotu uzraudzību un kontroli. Samazinātos papīra dokumentu daudzums.

Pozitīvi vērtējams, ka jau tagad IZM pārziņā esošo aktivitāšu ietvaros finansējuma potenciālie saņēmēji ir tiesīgi projekta pieteikumu iesniegt arī elektroniska dokumenta formā, parakstītu ar drošu elektronisko parakstu un apliecinātu ar laika zīmogu – atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu. Turklāt, ja finansējuma potenciālais saņēmējs izvēlas projekta pieteikumu iesniegt papīra formātā, tam jāpievieno identiska projekta iesnieguma veidlapas elektroniskā versija. Arī citos ar ES saistītos fondu un grantu konkursos projekta pieteikumus un tiem pievienojamos dokumentus iesniedz elektroniski. Piem., ES 7. letvara programmā zinātnes un tehnoloģijas attīstībai. Šī pieeja sevi ir apliecinājusi un pierādījusi kā efektīvu caurskatāmas procesu organizācijas veidu, un tā būtu maksimāli jāizmanto arī citu dokumentu aprītē.

Pašlaik ir izstrādāta ES fondu Vadības informācijas sistēma (turpmāk – VIS). Tomēr *Ernst & Young Baltic* (2008. gadā)¹³ un Valsts kontrole (2010. gadā)¹⁴ konstatēja virkni nepilnību šajā sistēmā. VIS pilnībā nenodrošināja ES fondu apgaves procesam vajadzīgo informāciju nepieciešamajā kvalitātē. Tā nesniedza maksimālo labumu, ko tā potenciāli varētu sniegt. VIS sadaļas nevar tikt izmantotas kā rīks ES fondu uzraudzībai.

Būtu jādomā, lai šī pārvaldības sistēma padarītu procesu maksimāli atklātu un skaidru un ļautu viegli izsekot procesa gaitai no sākuma līdz beigām. Tai jāsniedz pēc iespējas pilnīgāka informācija. Korupcijas riskus varētu mazināt ar šīs sistēmas palīdzību, ja tā būtu gan saturiski korekta (pilnīga informācija, saskanīga ar citiem reģistriem, precīza, aktuāla), gan funkcionāli pietiekama uzraudzības nodrošināšanai. Šādas sistēmas izveidi atvieglotos vienota grāmatvedības standarta ieviešana valsts un pašvaldības institūcijās. Turklāt vajadzētu meklēt risinājumus, lai arī ārpus valsts pārvaldes esošos finansējuma saņēmējus varētu iekļaut vienotajā sistēmā.

Par iemeslu līdzšinējām neveiksmīgajām darbībām saistībā ar šādas sistēmas izveidi tiek minēta “nevēlēšanās padarīt procesu caurredzamāku un atklātāku. Līdzšinējie priekšlikumi par vienotas elektroniskās platformas

¹³ Sk. *Ernst & Young Baltic*. 2007.–2013. gadu plānošanas periodam izveidotās Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības un kontroles sistēmas atbilstības novērtējums. 03.03.2008., 276.–281. lpp. Nav publicēts.

¹⁴ Sk. Latvijas Republikas Valsts kontrole, revīzijas ziņojums Nr. 5.1-2-25/ 2009, 07.01.2010., 8., 11., 41., 44.–45., 48., 50. lpp. <http://tiny.cc/jge0Z> Pēdējo reizi sk. 29.05.2010.

ieviešanu ir noraidīti¹⁵. Korupcijas risku mazināšanai līdzīgas informācijas sistēmas tiek veidotas citās jomās, piem., būvniecībā un teritorijas plānošanā.¹⁶

Intervētie atzina arī, ka atsevišķu jautājumu regulējuma pārspilējums mijas ar regulējuma un kontroles trūkumu. Kā viena no šādām jomām tika minēta līgumu par projekta īstenošanu noslēgšana un grozīšana. “Nepietiekamā līmenī tiek kontrolēta iestāžu prakse, vienojoties par līguma noteikumiem un grozot tos.”¹⁷

3.3. Projektu pieteikumu atlase un vērtēšana

Kritēriju kvalitāte. Intervētie norādīja uz atlases kritēriju kvalitātes trūkumu. “Nereti tie tiek mainīti atlases izsludināšanas laikā pēc projektu iesniedzēju iebildumiem un norādēm.”¹⁸ Tas ietekmē arī projektu atlases un īstenošanas termiņus. Aktivitātē 2.1.1.1. “Atbalsts zinātnei un pētniecībai” projektu iesniegšanas termiņš tika pagarināts divas reizes. Pirmais iesniegšanas termiņš bija 14. decembris, otrais – 9. februāris un galīgais iesniegšanas termiņš – 9. marts. Nevar izslēgt, ka šādiem gadījumiem ir objektīvi iemesli, tomēr paliek jautājums, vai pirms tam ir veikts viss iespējamais, lai novērstu atlikšanu.

Šajā pašā aktivitātē “bija tāds rezultatīvais radītājs, kas noteica patentu iegūšanu. Projekta īstenošanas laikā objektīvu iemeslu dēļ tas nebija saņiedzams, jo patentu reģistrācija notiek ilgāk. Tāpēc tika grozīti Ministru kabineta (turpmāk – MK) noteikumi, kas nosacīja, ka rezultatīvais radītājs ir pieteiktie patenti”¹⁹.

Sākotnēji 3.1.2.1.1. apakšaktivitātē “Augstākās izglītības telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, t. sk. nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” bija kritērijs, kas noteica, ka ERAF fondu finansējumu var saņemt augstskolas un ieguldīt infrastruktūrā, kura ir tās īpašumā

¹⁵ Intervija Nr. 2.

¹⁶ Sk. Latvijas Republikas Ministru kabineta rīkojumu Nr. 147 “Par elektroniskās pārvaldes un informācijas sabiedrības attīstības prioritāro projektu sarakstu”, 15.03.2010. <http://tiny.cc/wnmru> Pēdējo reizi sk. 13.05.2010.

¹⁷ Intervija Nr. 9.

¹⁸ Intervija Nr. 1 un Nr. 8.

¹⁹ Intervija Nr. 8.

vai valdījumā. Tā kā valsts augstskolu lietotie īpašumi pieder valstij, projektu atlases 2. kārtai tika veikti kritēriju grozījumi, paredzot, ka augstskolas var veikt ieguldījumus nekustamajā īpašumā, kas ir to lietojumā uz laiku, kurš nav īsāks par pieciem gadiem pēc projekta īstenošanas.

Viens no intervētajiem par nelogisku atzina arī aktivitātes 2.1.1.2. "Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7. Letvara programma un citi)" novērtēšanas kritēriju 3.5.4. "Ir veikta alternatīvu analīze un projekta ekonomiskā analīze, kas pamatota ar skaitliskiem aprēķiniem un pamato piedāvātās alternatīvas izvēli, turklāt izvēlēta alternatīva ir ar viszemākajām izmaksām." "Kritērijs nav loģisks un pamatots projekta izklāstā paredzētajām aktivitātēm, jo alternatīva ar viszemākajām izmaksām ir nekā nedarīšana vai arī sadarbība tikai ar tuvākajām kaimiņvalstīm."²⁰

Pēc intervēto domām, kritēriji nav arī viennozīmīgi izprotami, par ko liecina iesniedzēju salīdzinoši biežiie jautājumi²¹ atlases organizētājiem, un par vienu un to pašu pieteikumu saņemtie radikāli atšķirīgie vērtējumi no dažādiem vērtētājiem. Tādējādi vismaz dažreiz subjektīvisms prevalē pār objektīvu novērtējumu.

Kritēriju izpratne tiek precizēta arī vērtēšanas laikā. Aktivitātes 1.1.1.2. "Cilvēkresursu piesaiste zinātnei" projekta pieteikumu atlases pirmajā kārtā viens no kritērijiem bija novērtējums par projektu īstenošanas risku izvērtējuma pamatīgumu un par plānu to mazināšanai. Projekti tika novērtēti ar zemu punktu skaitu, jo vērtētāji norādīja, ka nepietiekami izanalizēti tiesiskie riski saistībā ar darba tiesībām, lai gan no vadlīnijām šāda prasība tieši neizrietēja.²²

"Vērtēšanā notiek pārāk liela koncentrēšanās uz kvantitatīvajiem, nevis uz kvalitatīvajiem rādītājiem. Formālo prasību izpilde kļūst par prioritāti."²³ Par risku novērtējumu un plānu to mazināšanai radies priekšstats, ka

²⁰ Intervija Nr. 5.

²¹ Piem., atbildes uz jautājumiem par 2.1.1.1. aktivitātes "Atbalsts zinātnei un pētniecībai" projekta iesnieguma veidlapas aizpildīšanu un projekta īstenošanu, 37. lpp.

http://esfondi.izm.gov.lv/sites/default/files/root/2.1.1.1_aktivitate/jautajumi_atbildes%202.1.1.1_aktualizets_11.01.2010pdf.pdf Pēdējo reizi sk. 29.05.2010.

²² Advanced Social and Political Research Institute 05.06.2009 letter NM 01-03/ to José Manuel Silva Rodriguez, Director-General, Directorate General for Research, European Commission. Nav publicēta.

²³ Intervija Nr. 2.

“vērtētāji to vērtē reti vai virspusīgi, jo no projekta uz projektu tos iesniedz līdzīgi un līdz šim nav saņemti slikti novērtējumi vai aizrādījumi”²⁴.

Tie ir daži piemēri, kas liek diskutēt par izstrādāto kritēriju kvalitāti. Par šādu situāciju iemeslu tiek minēts apstākļi, ka “tos raksta ierēdņi, kam trūkst kompetences, un viņi ir bez priekšzināšanām nozarē”²⁵. Protams, šāds apgalvojums jāuztver pietiekami kritiski. Projektu vērtēšanas kritēriju izstrādē ir iesaistīti nozares pārzinātāji, un tos apstiprina Uzraudzības komitejā, kuras sēdēs piedalās arī sociālie partneri un Eiropas Komisijas pārstāvji. Tomēr šis pozitīvi vērtējamais sadarbības modelis pilnībā nenovērš nepilnības. Līdzdalība nerasniedz maksimālo efektivitāti. Tā būtu stimulējama, lai dalībniekiem būtu pietiekami laika un resursu “vētīt” kritērijus un izstrādāt priekšlikumus. Nevar arī izslēgt iespēju, ka projektu īstenotāji ir nepietiekami kompetenti, lai izprastu kritērijus.

Institūciju kompetence. Lielākā daļa grozījumu aktivitāšu MK noteikumos ir sakarā ar FM kā ES fondu vadošās iestādes lēmumiem, kas saistīti ar mainīgajiem ES fondu ieviešanas nosacījumiem. Vērojama FM tuvredzība atsevišķos jautājumos un sadarbība ar to ne visos gadījumos vērtējama kā operatīva. Nekonsekvences dēļ tiek neatgriezeniski tērēts laiks un resursi.

“FM ne vienmēr saprot nozares problēmas, piemēram, sakarā ar augstskolu īpašuma jautājumiem (tie atrodas augstskolu lietošanā, nevis īpašumā, bet kritēriji radīti tā, it kā īpašumi augstskolām piederētu). Sākotnēji šī problēma tika ignorēta, bet pēc pusgada tomēr FM nācās atkāpties no savas sākotnējā viedokļa.”²⁶

“Bija iecere, ka ES fondi tiks arī izmantoti profesionālās izglītības dienesta viesnīcu remontam. FM pret to iebilda, jo tas būtu jāfinansē no valsts budžeta līdzekļiem. Tomēr šā gada martā Uzraudzības komitejas sēdē FM bija mainījusi viedokli. Pie netiešo izmaksu nemainīgās likmes (nemainīgas attiecības starp projekta tiešajām (īstenošanas) izmaksām un netiešajām (administrēšanas) izmaksām) FM sāka strādāt 2007. gadā, solīja 2008., bet tā tika ieviesta 2010. gada martā, grozot MK noteikumus Nr. 419 “Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu”. Tas radīja nepieciešamību grozīt citus MK noteikumus.”²⁷

²⁴ Intervija Nr. 6.

²⁵ Intervija Nr. 2 un Nr. 11.

²⁶ Intervija Nr. 4.

²⁷ Turpat.

Lai gan netiešo izmaksu nemainīgās likmes ieviešana bija atkarīga no sarunām ar Eiropas Komisiju, tomēr patērētā laika ilgums liek uzdot jautājumu par šo sarunu veikšanas efektivitāti.

Arī ekonomiskā krīze ir ieviesusi korekcijas virknē jautājumu, t. sk., atalgojuma jautājumā ES fondu vadības sistēmas iestāžu darbiniekiem. Nevar viennozīmīgi apgalvot, ka darbinieku algas samazināšana proporcionāli palielina korupcijas riskus. Tomēr tāds apstāklis var veicināt šo risku iestāšanos. Līdz ar to šajā pārejas posmā tam jāpievērš papildu uzmanība.

Izmaiņas atalgojumā veicina arī kvalificēto darbinieku aizplūšanu, svārstot iestāžu kompetences līmeni. Daudz plašākā aptaujā arī norādīts uz vadībā iesaistīto iestāžu darbinieku nekompetenci un neprofesionalitāti, jo uz projektu iesniedzēju jautājumiem sniegtās atbildes ir pretrunīgas, formālas, nekonkrētas.²⁸

Vērtētāji. Atsevišķos konkursos iesniegtos projektu pieteikumus vērtē ne tikai vērtēšanas komisijas locekļi, bet papildus – arī pieaicinātie eksperti. Tomēr aptaujātie neviennozīmīgi izteicās par vērtēšanā iesaistīto ekspertu un komisijas locekļu darba kvalitāti. “Nereti ekspertu vērtējumi par vienu kritēriju krasi atšķiras, un viņi nepamato savu sniegto vērtējumu. Atsevišķos gadījumos vērtēšanas komisijas locekļi arī nenorāda argumentus, kāpēc viņu viedokļi ir atšķirīgi no ekspertu vērtējumiem.”²⁹ No tā secināms, ka papildu uzmanība pievēršama vērtēšanas komisijas locekļu un ekspertu izvēlei, kā arī apmācībai vērtēšanas darbam, lai vērtētāji vienveidīgi izprastu kritērijus un dotu vērtējumu.

Ja ekspertu iesaistes process notiek objektīvi, tas mazina korupcijas riskus. Tiek nodrošinātas papildu “acis” vērtēšanas procesā. Tomēr kritiski vērtējama situācija, ka ekspertus projektu pieteikumu vērtēšanai iepērk par vizzemāko cenu. Rādītājam vajadzētu jābūt profesionalitātei konkrētajā jautājumā un objektivitātei. Tikai tad – samaksai. Situācijā, kad nenotiek padziļināta ekspertu interešu noskaidrošana, konkursa iznākumā visvairāk

²⁸ Latvijas Fakti. Centralizētais Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēju apmierinātības izvērtējums, 2009. gada decembris, 12. lpp. <http://tiny.cc/ct9bt> Pēdējo reizi sk. 17.05.2010.

²⁹ Intervija Nr. 1 un Nr. 8. Advanced Social and Political Research Institute 05.06.2009 letter NM 01-03/ to José Manuel Silva Rodriguez, Director-General, Directorate General for Research, European Commission. Nav publicēta. Šādu tendenci apliecina arī Ziņojums par iekšējo auditu Nr. 07-03/ 151/a/09 VIAA. Nav publicēts.

ieinteresētais eksperts var piedāvāt neadekvāti zemāko cenu un līdz ar to gūt iespēju ietekmēt vērtējumu.

Būtu veicama padziļināta pārbaude par vērtēšanā iesaistīto personu saistību ar projekta iesniedzējiem. Formālu prasību izpilde nenovērš riskus, turklāt ne vienmēr pat šīs formālās prasības tiek ievērotas. Ir gadījumi, kad ne visi komisijas locekļi paraksta objektivitātes un informācijas neizpaušanas veidlapas.³⁰ VIAA un citām iestādēm aktīvi jānoskaidro vērtētāju intereses. Tām pašām jāveic vismaz *prima facie* pārbaude. Vērtētājiem līdztekus CV iesniegšanai būtu jādara zināmas savas intereses, kas potenciāli varētu saskarties ar projektu pieteicēju interesēm. Viņiem jāvērs uzmanība uz iespējamiem riskiem un šaubām, kas var rasties saistībā ar viņu objektivitāti. "Būtu nosakāma arī lielāka vērtētāju atbildība."³¹

Projektu atlasē vērtēšanas procesā var piedalīties arī novērotāji. Konkrētie novērotāji tiek noteikti attiecīgajos MK noteikumos. Rodas jautājums, vai procesā var piedalīties MK noteikumos nenosauktas personas un organizācijas? Pašlaik novērotāju loks nav plašs. Viens no pašreizējiem novērotājiem atzina, ka viņi "pēc savas iniciatīvas izteica vēlmi piedalīties projektu pieteikumu vērtēšanā. Sākotnēji iestādes šo ideju vērtēja skeptiski"³². Arī pašu novērotāju (organizāciju) sastāvā "nereti ir grūti atrast personas, kuras nebūtu saistītas ar kādu no projekta iesniedzējiem"³³. Līdz ar to vajadzētu apsvērt domu par lielāku novērotāju loku un aktīvi aicināt plašāku sabiedrību iesaistīties šajā procesā.

Atlases organizācija. No vērtēšanas viedokļa svarīgs ir jautājums par projekta atlases organizēšanas veidu. Kā tika minēts iepriekš, IZM un VIAA pārziņā ir deviņu atklātu projektu iesniegumu atlasu un 28 ierobežotu projektu iesniegumu atlasu organizēšana. Slēgto konkursu ir ievērojami vairāk nekā atklāto konkursu. Viens no izskaidrojumiem varētu būt tas, ka iespējamo finansējuma saņēmēju loks izglītības un zinātnes nozarē ir ierobežots.

Slēgta atlase ir arī atbalsta piešķiršanā doktora studiju programmu īstenošanai. Apakšaktivitātes mērķis ir visās izglītības tematiskajās grupās palielināt to speciālistu skaitu, kas ieguvuši doktora zinātnisko grādu un

³⁰ Revīzijas iestāde. Gada kontroles ziņojums, 01.07.2008.–30.06.2009., 54. lpp. <http://tiny.cc/8iinh> Pēdējo reizi sk. 12.05.2010. Valsts izglītības attīstības aģentūra. Ziņojums par iekšējo auditu Nr. 07-03/151/a/09, 23.12.2009. Nav publicēts.

³¹ Intervija Nr. 8.

³² Turpat.

³³ Turpat.

spējīgi plānot, radīt un ieviest ražošanā augstas tehnoloģijas produktus, kā arī produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību, veicinot tautsaimniecības attīstību uz inovāciju pamata. Projekta iesniedzējs var būt augstākās izglītības institūcija, kas īsteno vienu vai vairākas doktora studiju programmas jebkurā izglītības tematiskajā grupā. MK noteikumi paredz, ka IZM nosūta ierobežotam projektu iesniedzēju lokam uzaicinājumu veikt projekta iesniegumu.³⁴ IZM, pamatojoties uz saviem aprēķiniem par to, kuras augstskolas varētu izpildīt izvirzītos kritērijus, nosūta tām uzaicinājumu.

Pamatprincips ir tāds, ka ES fondu finansējuma sadalē jāriko atklāta atlase un valsts iestādēm ir jābūt neitrālām. Ja pastāv īpaši apstākļi (piem., ir tikai viens pretendents), var tikt organizēta ierobežota atlase.³⁵

Abstrahējoties no konkrētās doktorantu atbalsta apakšaktivitātes atlases, no atklātības viedokļa pareizāk būtu noskaidrot finansējuma saņēmējus ar atklātas atlases palīdzību, ja tā ir iespējams sasniegt tos pašus mērķus. Līdz ar to vajadzētu ļaut visām institūcijām, kas spēj kvalificēties noteiktiem kritērijiem, iesniegt projektu pieteikumus. Pretendentu loku tad nosaka nevis atbildīgā iestāde, bet paši potenciālie pretendenti, kas saskata savu spēju kvalificēties. Tādējādi novēršot šaubas, ka atbildīgā iestāde ar savu lēmumu ir nepamatoti ierobežojusi pretendentu loku. Šāda prakse būtu īpaši aktuāla citās nozarēs, kur pretendentu skaits ir plašāks nekā izglītības un zinātnes jomās.

3.4. Ārvalstu profesionāļu iesaiste projektu pieteikumu vērtēšanā

Vairāki intervētie norādīja, ka tieši projekta pieteikuma vērtēšanas stadijā potenciāli visbiežāk iespējami korupcijas riski. Latvijas zinātnē un izglītībā ir ierobežots skaits speciālistu, kas var neatkarīgi un profesionāli veikt projektu pieteikumu novērtēšanu. Vērtētāju un projekta pieteikuma iesniedzēju nereti saista personiskas attiecības. "Projektu pieteikumu kvalitāte bieži vien ir līdzīga, tāpēc nereti visu var izšķirt tikai niecīga kļūdiņa vai iejaukšanās."³⁶ Kad jāvērtē kāds specifisks jautājums, potenciālais vērtētāju

³⁴ Latvijas Republikas Ministru kabinets. Noteikumi Nr. 882 "Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.1.2.1.2. apakšaktivitāti "Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai". 12.1.4. punkts, 21.10.2008. Latvijas Vēstnesis, 07.11.2008., Nr. 174.

³⁵ Sk. Kosa, E. Preferential Project In The 2nd Hungarian National Development Plan./Košťal, C. (ed.). *Guarding Change: Civil Society as Watchdogs of EU Funds*. Slovak Governance Institute, 2008, 56.–57. lpp.

³⁶ Intervija Nr. 11.

loks ir vēl vairāk ierobežots. Tā ir mazu valstu specifika. “Ja arī projektu pieteikumu vērtēšanā nevar konstatēt interešu konfliktu, tad bieži vien tas var būt profesionālās ētikas pārkāpums.”³⁷

Interešu konflikta situācija konstatējama aktivitātes 1.1.1.2. “Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” projekta pieteikumu atlasē pirmajā kārtā. Sākotnējos VIAA lēmumus “Par projektu iesniegumu noraidīšanu” apstrīdēja 53 projektu pieteikumu iesniedzēji. Rezultātā IZM pieņēma lēmumu atcelt visus VIAA lēmumus par projekta pieteikumu apstiprināšanu, apstiprināšanu ar nosacījumu vai noraidīšanu, kā arī uzdot VIAA pilnveidot vērtēšanas procesā piemērojamās procedūras un veikt atkārtotu visu pirmajā projektu pieteikumu atlasē kārtā iesniegto projektu pieteikumu vērtēšanu. Šis ir pirmais gadījums, kad atcelti visi atlasē rezultāti un veikta atkārtota vērtēšana. IZM konstatēja, ka VIAA apstiprinātās vērtēšanas komisijas locekļu sastāvā ir personas, kuru pārstāvēto zinātnisko institūciju iesniegtie projektu pieteikumi ir apstiprināto projektu pieteikumu sarakstā, kas neatbilst valsts pārvaldes ētikas principiem un procesuālā taisnīguma principam. Lai gan attiecīgās personas nav piedalījušās to projektu pieteikumu vērtēšanā, kurus iesniedza vai kuru sadarbības partneris bija viņu pārstāvētā zinātniskā institūcija, taču ir izvērtējuši citu – atlasē konkurējošu – zinātnisko institūciju projektus, tādējādi radot šaubas par vērtēšanas procesa objektivitāti.³⁸

Konkrētais pārkāpums tika novērstas ne tikai pašas sistēmas paškontroles ietvaros, bet arī noraidīto iesniedzēju spiediena dēļ. Viens no noraidītajiem projekta iesniedzējiem par izveidojušos situāciju informēja Eiropas Komisiju un IZM.³⁹ Vēstulē ne tikai tika lūgts izvērtēt konkrēto situāciju, bet problēma par vērtēšanas objektivitāti ES fondos tika vispārināta, norādot, ka ES fondu projektu pieteikumu vērtēšanā būtu iesaistāmi ārvalstu profesionāļi.

Arī aptaujātie intervijās norādīja uz nepieciešamību projektu pieteikumu vērtēšanā iesaistīt ārvalstu profesionāļus. Viņi minēja “par” un “pret” argumentus šai iecerei.

³⁷ Intervija Nr. 8.

³⁸ Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija. Lēmums Nr. 332 “Par Valsts izglītības attīstības aģentūras 1.1.1.2. aktivitātē “Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” pieņemto lēmumu atcelšanu” 30.09.2009. Nav publicēts.

³⁹ Advanced Social and Political Research Institute 05.06.2009 letter NM 01-03/ to José Manuel Silva Rodriguez, Director-General, Directorate General for Research, European Commission. Nav publicēta.

1. tabula

Argumenti ārvalstu profesionāļu iesaistei projektu pieteikumu vērtēšanā

PAR	PRET
<ol style="list-style-type: none">1. Nodrošina pieņemto lēmumu lielāku objektivitāti un ticamību.2. Profesionāļu loks Latvijā ir ārkārtīgi ierobežots, reti kad būs tā, ka kādam profesionālim nebūs bijusi vai nav kaut kāda saistība ar projekta pieteikuma iesniedzēju. Turklāt nav garantija, ka viņam nākotnē neradīsies saskarsme ar šo finansējumu.3. ES fondu līdzekļu izlietojums nav paredzēts tikai kādas dalībvalsts protekcionisma attīstībai, bet visas ES izglītības un zinātnes kapacitātes celšanai.4. Pastāv zinātnieku ētikas normas, kas aizliedz citu ideju zagšanu. Turklāt par ideju daudz svarīgāka ir spēja un izpratne, kā šo ideju īstenot praktiski.5. Nav pārmērīga prasība iesniegt projekta pieteikumu (kaut daļu) angļu valodā, jo tā ir neatņemama zinātnes komunikācijas valoda. Jau šobrīd daudzos gadījumos projekta pieteikuma zinātniskā daļa tiek rakstīta angļu valodā.6. Bieži vien projekti ir internacionāli.7. Vietējie zinātnieki lobē savas nozares.8. Ja projekta pieteikumi tiktu iesniegti elektroniski, ar vērtēšanu saistītie izdevumi būtu mazāki.	<ol style="list-style-type: none">1. Ne vienmēr spēs pilnvērtīgi novērtēt situāciju Latvijā.2. Ne visās jomās varēs piesaistīt atbilstošus profesionāļus.3. Ārvalstu profesionāļi ir konkurenti ES zinātnes telpā, – var kādu ideju nogremdēt, nozagt.4. Pašlaik normatīvie akti nepieļauj uzdot paveikt to, ko var veikt pati valsts pārvalde.5. Radīs papildu izmaksas (tulkošana, darba samaksa, uzturēšanās izdevumi utt.).

Intervijās biežāk sastopami viedokļi “par” ārvalstu profesionāļu iesaisti projektu vērtēšanā. Novērtējot izteiktos viedokļus, secināms, ka “par” ir pārliecinošāki un šīs idejas īstenošana sniegtu būtisku ieguldījumu korupcijas risku mazināšanā. Tā procesu padarītu godīgāku, atklātāku, efektīvāku un veicinātu sabiedrības uzticību valsts pārvaldes lēmumiem. Ārvalstu profesionāļi varētu tikt iesaistīti kā komisijas locekļi vai eksperti. Tas arī neizslēgtu vietējo profesionāļu iesaisti.

Arī citās ES dalībvalstīs izsakās par nepieciešamību nodot projekta pieteikuma vērtēšanu kvalificētiem ārvalstu profesionāļiem ar labu reputāciju. Tas nodrošinātu lielāku objektivitāti projektu atlasē.⁴⁰

Ārvalstu profesionāļu piesaistei jāizsludina starptautiski konkursi. Tomēr, ņemot vērā, ka šī problēma pastāv ne tikai Latvijā, bet vairākās ES dalībvalstīs, risinājums būtu meklējams ES līmenī. ES būtu jārada kopīgas vadlīnijas, kā varētu notikt profesionāļu apmaiņa, jāizveido ekspertu datu bāze, utt. Šādas sistēmas izveide būtu gan dalībvalstu, gan visas ES interesēs, jo mazinātu korupcijas riskus, padarītu projektu atlasī godīgāku un ES fondu līdzekļu izlietojumu efektīvāku.

Kritiski vērtējami KNAB secinājumi par iepriekš aprakstīto situāciju saistībā ar interešu konfliktu.⁴¹ KNAB atzina, ka šajā situācijā nav saskatāms interešu konflikts, jo vērtētāji vai viņu radnieki nav piedalījušies iesniegto projektu izstrādē. Līdz ar to no KNAB atzinuma izriet, ka ir pieņemama situācija, ka ar projekta iesniedzējiem cieši saistītas personas vērtē konkurējošos projekta pieteikumus. Lai gan attiecīgās personas nav piedalījušās projektu pieteikumu vērtēšanā, kurus iesniedza vai kuru sadarbības partneris bija viņu pārstāvētā zinātniskā institūcija, tas neliedz nepamatoti zemu novērtēt pārējos projektu pieteikumus. KNAB pārāk šauri izprot šo personu ieinteresētību. Papildus KNAB minēja, ka vērtēšanas komisijas locekļi nav iekļauti valsts amatpersonu sarakstos.

3.5. Argumentācijas trūkums lēmumos par projektu pieteikumu noraidīšanu

Ne viens vien intervētais vērsa uzmanību uz argumentācijas trūkumu projektu konkursu atteikumos. No lēmumiem nav iespējams izprast projekta pieteikuma noraidīšanas iemeslus. Lēmumos netiek sniegti pietiekami argumenti. Ja arī noraidītā projekta iesniedzējs vēlētos iesniegt apstrīdēšanas iesniegumu par konkrēto lēmumu, bez papildu vērsšanās pēc informācijas tas nebūtu izdarāms. Tādējādi radīts šķērslis efektīvai apstrīdēšanai. Intervētie kā pozitīvu piemēru minēja Sabiedrības integrācijas fondu, kurš savos lēmumos sniedz izvērstākus argumentus.

⁴⁰ Sk. Kralikova, R. The Structural Funds and the higher education and research sector. How to fully utilize this relationship?//Košťal, C. (ed.). *Guarding Change: Civil Society as Watchdogs of EU Funds*. Slovak Governance Institute, 2008.

⁴¹ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vēstule Nr. 1/9546, 02.11.2009.

Savukārt FM pārstāvji un lēmumu pieņēmēji intervijās pauda uzskatu, ka šobrīd lēmumu pamatotība ir pietiekama. Līdz ar to saduras divi viedokļi. Lai ilustratīvi to parādītu, sk. VĪAA un Sabiedrības integrācijas fonda (Rīgas plānošanas reģiona) atteikuma lēmumu piemērus internetā (www.korupcijas-c.wikidot.com un www.politika.lv).⁴²

Šajā jautājumā svarīgs ir Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums⁴³, kurā analizēta Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijas lēmuma argumentu pietiekamība, noraidot biedrības "Latvijas ezeri" projekta finansēšanu valsts budžeta programmas "Latvijas vides aizsardzības fonds" ietvaros.

Šajā lietā fonda padome nav pamatojusi, kāpēc Upju baseinu pārvaldes kompetencē esoša uzdevuma iekļaušana pieteiktajā projektā par summu, kas ir 0,76 procenti no projektā pieteiktās summas, padara finansējuma piešķiršanu pieteicējas projektam par pilnībā nepieļaujamu.

Ņemot vērā, ka lēmumā trūka izvērstas argumentācijas, tiesa atzina, ka šāds fonda padomes lēmums pārkāpj patvaļas aizlieguma principu, kas ir būtisks procesuāls pārkāpums un patstāvīgs pamats iestādes pieņemtā lēmuma atzīšanai par prettiesisku. Patvaļas aizlieguma princips pieprasa, lai valsts rīcībai būtu saprātīgs attaisnojums un lai ikviens varētu pārliecināties par šā attaisnojuma esamību. Tā kā valsts rīcības attaisnojums tiek atspoguļots pamatojumā, patvaļas aizlieguma princips ir cieši saistīts ar pamatojuma principu. Minētais princips ir ietverts Administratīvā procesa likuma 9. pantā, kas noteic, ka administratīvo aktu var pamatot ar faktiem, kas nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Piem., citā gadījumā – VĪAA 29.04.2009. lēmumā Nr. 05-5.1.4./121 "Par projekta iesnieguma noraidīšanu" – projekta pieteikums novērtēts ar 8 punktiem, tomēr tajā nav minēti projekta pieteikuma trūkumi. Nav atbildēts uz jautājumu, kāpēc projekta pieteikums ir noraidīts. Arī iepriekšminētajā lietā

⁴² Valsts izglītības attīstības aģentūra. Lēmums Nr. 05.-5.1.4./121 "Par projekta iesnieguma noraidīšanu", 29.04.2009. uz 1 lpp.

Rīgas plānošanas reģions. Lēmums Nr. 3/8 "Par Tieslietu ministrijas un Sabiedrības integrācijas fonda kopīgi izveidoto grantu shēmu "Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas atbalsta programma 2010" projektu konkursa Nr. 2010.LV rezultātiem", 10.05.2010. uz 4 lpp.

⁴³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr. SKA-58/2010, 22.03.2010. <http://tiny.cc/kyk7y> Pedējo reizi sk. 07.05.2010.

tiesa neatrada lēmumā atbildi uz šo jautājumu. Ja visa argumentācija jau sākotnēji netiek iekļauta lēmumā, tiesai nebūs pamata vērtēt citus iestādes iebildumus, kas tajā nav iekļauti kā pamatojums. Ja lēmums bez izvērsta argumentācijas nonāk tiesā, var prognozēt, ka tas tiks atzīts par prettiesisku.

Administratīvais akts nevar saturēt tikai tiesisko attiecību rezultātu. Tam jāsaturs izvērsti argumenti, kas noved līdz rezultātam. Atteikuma lēmumi ir jāpamato vēl dziļāk, nodrošinot līdzsvaru starp pamatotības principu un valsts pārvaldes resursu taupības principu.

3.6. Ārējs kontroles trūkums pār projektu vērtēšanas procesu

Administratīvā tiesa sniedz neatkarīgu, objektīvu un kompetentu kontroli pār valsts pārvaldes lēmumiem un rīcību. Tomēr patlaban noraidīto projektu pieteikumu iesniedzēji nevēršas tiesā. Tam ir vairāki iemesli: tiesas procesa ilglaicīguma dēļ pat pozitīvs spriedums nedod iespējas saņemt finansējumu projekta īstenošanai. Turklāt intervijā viens no pretendentiem norādīja, ka "ir gadījumi, kad būtu vērts vērsties tiesā, tomēr no tā attur nevēlēšanās "sabojāt" attiecības ar attiecīgajām institūcijām, jo ir iesniegti vēl citi projektu pieteikumi"⁴⁴.

Pietiekami efektīvi nedarbojas ārējs un neatkarīgs kontroles mehānisms, un tas pieļauj iestāžu vieglprātīgāku pieeju lēmumu pieņemšanā. Būtu veicami vairāki uzlabojumi un normatīvā regulējuma izmaiņas. Pārsūdzēšanai vajadzētu apturēt projekta īstenošanas līguma noslēgšanu, vienlaicīgi izveidojot operatīvu pārsūdzēšanas mehānismu. Tiesiskuma princips un ES fondu līdzekļu efektīvas izmantošanas princips tiktu līdzsvaroti, rezultātā ieguvums būtu lielāks nekā radītie ierobežojumi. Kontroles uzdevumu var veikt administratīvā tiesa vai arī cita specializēta institūcija. Kontroles mehānismu varētu efektīvizēt vairākos veidos:

- A. Varētu noteikt, ka administratīvajai tiesai pieteikumi jāizskata paātrināti, ārpus vispārīgās kārtības. Pieteikumus varētu izskatīt tikai viena vai divas tiesu instances.
- B. Lietās par ES fondu līdzekļu sadali varētu noteikt, ka projekta iesniedzējs jeb pieteicējs tiesā var lūgt pagaidu noregulējumu ar nosacījumu, ka pēc tiesas lēmuma par pagaidu noregulējumu projekta iesniedzējs

⁴⁴ Intervija Nr. 1.

īsteno savu ieceri par saviem finanšu līdzekļiem. Ja vēlāk tiesas spriedums ir labvēlīgs, valstij ir jāatlīdzina viņam radušās projekta īstenošanas izmaksas.

- C. Vairākās Eiropas valstīs (piem., Lietuvā, Nīderlandē) darbojas administratīvās komisijas jeb kvazitiesas. Tās ir neatkarīgas no valsts pārvaldes un sastāv no attiecīgas nozares ekspertiem. Arī Latvijā tāda kvazitiesa būtu izveidojama ES fondu jautājumos. Vismaz kā *ad hoc* institūcija. Tā ātri un neatkarīgi izskatītu strīdus, kas rodas saistībā ar ES fondu izmantošanu. Ar šādas institūcijas starpniecību strīdi tiktu atrisināti daudz ātrāk nekā tiesā (maksimāli mēneša laikā). Ārvalstīs tās aizvien vairāk iegūst sabiedrības uzticību.
- D. ES fondu vadīšanas kvalitātes uzraudzībā aktīvāk varētu piedalīties Tiesībsarga birojs. Iespējams, būtu izveidojams speciāls tiesībsargs, kas izskatītu strīdu gadījumus, kā arī, būdams ārpus sistēmas, vērtētu un sniegtu priekšlikumus par sistēmas pilnveidošanu.

Katram no šiem priekšlikumiem ir gan plusi, gan arī mīnusi. Par labāko veidu būtu jāvienojas, izdiskutējot visus iepriekš minētos piedāvājumus.

3.7. Informācijas pieejamības robežu paplašināšana

Informācijas pieejamība un atklātība ir būtisks priekšnoteikums korupcijas risku ierobežošanai. Intervijās tika norādīts, ka pēc aktivitātes 1.1.1.2. "Cilvēkresursu piesaiste zinātnei" projekta pieteikumu atlases pirmās kārtas noraidīto projektu iesniedzējiem netika izsniegta daļa dokumentu. "Netika izsniegti vērtēšanas komisijas sēžu protokoli, jo nav iespējams noslēpt vērtētāju vārdus."⁴⁵

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 29. panta ceturtā daļa noteic, ka netiek izpausta informācija par personām, kuras vērtē vai ir vērtējušas ES fonda projekta iesniegumu, izņemot vērtēšanas komisijas locekļus. Informācija par vērtēšanas komisijas locekļiem ir pieejama šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā apjomā un kārtībā.

Nespēja aizsegt vārdus nav legītīms pamats, lai neizsniegtu dokumentus. Pēc vērtēšanas procesa noslēguma argumentācijai jābūt publiski pieejamai.

⁴⁵ Intervija Nr. 1.

Šāda prakse radītu pārliecību par procesa godīgumu un tiesiskumu, kā arī aizskāruma gadījumā ļautu efektīvāk aizstāvēt tiesības un intereses.

Atkārtoti būtu izvērtējams arī 29. panta ceturrtās daļas tvērums. Pilnībā neatklājot vērtētājus, projekta iesniedzējiem un pārējai sabiedrībai ir ierobežota iespēja sekot vērtēšanas procesam, norādīt uz interešu konfliktu un iespējamiem korupcijas gadījumiem. Vērtētāju vārdi būtu jāpatur noslēpumā pirms paša vērtēšanas procesa un tā laikā. Tie pilnībā būtu atklājami pēc vērtēšanas procesa noslēguma, jo būs zudusi nepieciešamība aizsargāt no iespējamās ietekmēšanas. Svarīgi ir pārliecināties par vērtētāju neitralitāti.⁴⁶

No atklātības viedokļa ir svarīgi, lai informācija par projektu pieteikumu atlases rezultātiem būtu savlaicīgi un publiski pieejama. Sabiedrībai tas dod iespēju norādīt uz iespējamiem trūkumiem un pārkāpumiem. Ārvalstu eksperti uzsver uz informācijas publiskošanas nepieciešamību un vēlamu informācijas apjomu.⁴⁷

2. tabula

Pieejamās informācijas apjoms

Informācijas kategorijas, kurām vajadzētu būt pieejamām	Faktiski pieejamais⁴⁸
Vērtēšanas sistēmas apraksts	Jā
Iesniedzēju raksturojoša informācija	Jā
Projektu raksturojoša informācija	Jā
Apstiprināto un noraidīto projektu pieteikumu saraksts	Jā
Vērtēšanā saņemtais punktu skaits	Nē
Piešķirtā finansējuma summa	Jā
Argumentācija par projektu pieteikumu apstiprināšanu un noraidīšanu	Nē
Vērtētāju vārdi	Nē
Kontaktpersona	Jā

⁴⁶ Sk. Muravjov, S. Sizing Up to the Task: Monitoring of European Union Funds in Lithuania.//Košťal, C. (ed.). *Guarding Change: Civil Society as Watchdogs of EU Funds*. Slovak Governance Institute, 2008, 26. lpp.

⁴⁷ Sk. Kasakova, Z. Access to Information Relating to EU Structural Funds and Implementation System in Czech Republic.//Košťal, C. (ed.). *Guarding Change: Civil Society as Watchdogs of EU Funds*. Slovak Governance Institute, 2008, 160.–181. lpp.

⁴⁸ Izglītības un zinātnes ministrijas un Valsts izglītības attīstības aģentūras interneta vietnes, sadaļas “ES struktūrfondi”.

Lai gan šobrīd “nav pienākuma publiskot vērtēšanas kritēriju metodoloģiju, tomēr atsevišķos gadījumos tas tiek darīts”⁴⁹. Šādi skaidrojumi vairo kritēriju izpratni un padara vērtēšanas procesu prognozējamāku. Būtu apsveicama doma par metodoloģiju publicēšanas pienākuma vispārināšanu.

Būtu nepieciešams atkārtoti izvērtēt, kādā mērā ierobežotas pieejamības informācija attiecināma uz ES fondu dokumentiem. Jāpārvērtē arī informācijas pieejamības apjoms par projektu pieteikumu atlases rezultātiem.

3.8. Nespēja cīnīties ar pārkāpumiem iepirkumu procedūrā

Publiskie iepirkumi ir viena no korupcijas risku visapdraudētākajām jomām, jo, no vienas puses, administrējot publisko finanšu līdzekļus, valsts amatpersonām var būt vēlme tieši vai netieši gūt mantisku labumu; no otras puses, iepirkuma pretendenti ir ieinteresēti iegūt pasūtījumu un pasūtījuma izpildes laikā pēc iespējas vairāk nopelnīt. Pārkāpumiem iepirkumu jomā piemīt augsts latentums, jo abas iesaistītās puses – pasūtītājs un piegādātājs – ir ieinteresēti iepirkumu procedūras pārkāpumu slēpšanā gan no pārējiem pretendentiem, gan no plašākas sabiedrības.⁵⁰

Iepirkumi, kas tiek veikti par ES fondu līdzekļiem, netiek nošķirti no citiem publiskajiem iepirkumiem. Visiem publiskajiem iepirkumiem tiek piemērots viens regulējums. Neatkarīgi no tā, par kādu naudu tiek veikts iepirkums, iespējamās problēmas un korupcijas riski ir vienādi. Sakārtojot situāciju un padarot minimālus korupcijas riskus publisko iepirkumu jomā kopumā, tie tiks samazināti arī ES fondu izlietojumā.

Publiskie iepirkumi nav tikai speciāla Latvijas problēma. Tā tiek atzīta par problemātisku jomu praktiski visās dalībvalstīs, kurās tiek izlietoti ES fondi. Ar regulu palīdzību ES ir centusies efektīvizēt un padarīt šo jomu caurskatāmāku. Kā pierāda prakse un intervijās izteiktais, problēmas ir gan tiesiskajā regulējumā, gan arī tā piemērošanā, tomēr vislielākās problēmas izriet tieši no piemērošanas. Tiesiskā kultūra netiek līdzī tiesiskajam regulējumam. “Ar iepirkumiem ir problēma visu laiku, un ir jāiegulda liels preventīvais darbs, lai sasniegtu labu rezultātu. Ļoti reti ir gadījumi, kad iepirkums veikts pareizi.”⁵¹

⁴⁹ Intervija Nr. 3.

⁵⁰ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vēstule Nr. 1-04/703 Satversmes tiesai “Par likuma “Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” (Saeimā pieņemts 16.07.2009.) 46. un 50. pantu”, 29.10.2009. Nav publicēta.

⁵¹ Intervija Nr. 3.

Problēmas konstatējamas ne tikai projektu īstenošanā (iepirkumu organizētāju), bet arī to uzraugu rīcībā. Nevis tiek veikti nepieciešamie grozījumi tiesiskajā regulējumā, bet tiek izvēlēts tiesiskā nihilisma ceļš. Piem., "attiecībā par doktora darbu vadītāju piesaisti uz uzņēmuma līguma pamata iepirkumu uzraudzības birojs nevis pasaka, ka nav loģiski veikt šādus iepirkumus, bet atzīst, ka attiecībā par doktora darbu vadītājiem iepirkums ir nosakāms katrā gadījumā atsevišķi, tādējādi iepirkuma veikšanas summa netiek pārsniegta un iepirkums nav jāorganizē"⁵². Lai gan problēma tika atrisināta, tomēr veids, kā tas izdarīts, nav pieņemams.

Šādas prakses īstenošana dod nevēlamu signālu par formālas pieejas pieļaujāmību publisko iepirkumu organizēšanā. "Nereti arī iepirkumi tiek organizēti formāli, lai tikai izpildītu normatīvo aktu prasības. Iepirkumi tiek organizēti iepriekš zināmām personām."⁵³ Bieži tas saistīts ar publisko iepirkumu formālo prasību attiecināmību uz cilvēkresursu piesaisti.⁵⁴

Šobrīd ir konstatējama virkne pārkāpumu iepirkumu organizēšanā. Par biežāk sastopamiem var nosaukt šādus:⁵⁵

- A. Iepirkumu dokumentācijā noteiktas prasības, kas nepamatoti ierobežo pretendentu loku (nekorekti tiek sagatavota iepirkuma specifikācija un nolikums, tādējādi diskriminējot citus pretendētus un nenodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pret visiem).
- B. Pretendenti tiek noraidīti pēc kritērijiem, kas nemaz nav iekļauti tehniskajā specifikācijā, un tiek izvēlēts pretendents, kam atbilstoši tehniskajai specifikācijai nav bijusi "priekšroka" līguma slēgšanai (piem., tāpēc, ka iepriekš ir bijusi laba sadarbība u.tml.).
- C. Pasūtītājs akceptē un slēdz līgumu ar pretendentu, kura piedāvājums neatbilst tehniskajai specifikācijai.
- D. Iepirkumi tiek sadalīti vairākos mazākos iepirkumos, lai izvairītos no kopējai līgumcena atbilstošās iepirkuma procedūras piemērošanas.

⁵² Intervija Nr. 6.

⁵³ Intervijas Nr. 7 un Nr. 8.

⁵⁴ Sal. *Augstskolas neizpratnē, ka vieslektori "jāieperk" kā preces*. Diena.lv. 24.05.2010. <http://tiny.cc/6sz9s> Pēdējo reizi sk. 24.05.2010.

⁵⁵ Sk. piem., Iepirkumu uzraudzības birojs. Lēmums Nr. 8-1/6613, 18.12.2009.; lēmums Nr. 8-2/5824, 19.10.2009.; lēmums Nr. 8-2/4622, 11.08.2009. u.c.

- E. Slēdzot līgumu ar pretendentu, tiek noteikta konkrēta summa, bet vairākumā gadījumu tiek slēgti vēl papildu līgumi par papildu darbiem (kas pēc būtības nav papildu darbi un kurus varēja plānot jau iepirkuma sākumā), lai izvairītos no iepirkumu procedūras ar augstāku sliekšni.
- F. Nepilnīga iepirkuma dokumentācija, piem., protokolos neiekļauj visu informāciju (piem., nav piedāvājumu izvērtēšanas argumentācijas, kritēriju, pēc kuriem pieņemts lēmums) vai pat nav pašu protokolu, kas atspoguļo procedūras norisi.
- G. Līgumi ar pretendentiem tiek noslēgti par citām lielākām summām, nekā minēta piedāvājumā un iepirkuma komisijas lēmumā.
- H. Nepietiekama informācijas pieejamība par iepirkumu.

Patlaban ir tikai administratīvā kontrole pār iepirkumu procesu. Reāli nepastāv atbildība par pārkāpumiem iepirkumu organizēšanā, kas rada visatļautības sajūtu un neattur no pārkāpumu izdarīšanas. Lai gan formāli ir iespēja saukt pie administratīvās atbildības par pārkāpumiem publisko iepirkumu jomā, tomēr tiesisku problēmu dēļ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzēto atbildību nav iespējams piemērot. Rezultātā pēdējo sešu gadu laikā pie administratīvās atbildības nav saukta neviena persona.⁵⁶

Lai novērstu konstatētās problēmas, nepieciešams veikt kompleksus pasākumus, kas vērsti uz iepirkumu organizēšanas atklātības un tiesiskuma pastiprināšanu. Ar atsevišķiem pasākumiem problēmas nemazināsies. Sakārtojams atbildības jautājums un veicama papildu preventīva uzraudzība (pirmspārbaudes iepirkumu dokumentiem). Pasākumi, kas mazina uzraudzību un kontroli, nav pieļaujami.⁵⁷ Turklāt būtu veicami uzdevumi, lai mazinātu formālismu un nihilistisko attieksmi iepirkumu procedūras organizēšanā.

Papildus būtu veicams skaidrojošs darbs un organizējamas mācības par iepirkumu organizēšanu, jo šobrīd iepirkumu dokumentācija ir nepietiekamā kvalitātē. Spilgts līdzšinējās prakses atspoguļojums ir VIAA piepra-

⁵⁶ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vēstule Nr. 1-04/703 Satversmes tiesai "Par likuma "Grozījumi publisko iepirkumu likumā" (Saeimā pieņemts 16.07.2009.) 46. un 50. pantu", 29.10.2009. Nav publicēta.

⁵⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesa. Spriedums lietā Nr. 2009-77-01 "Par Publisko iepirkumu likuma 83.2. panta un pārejas noteikumu 12. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 92. pantam", 19.04.2010. <http://tiny.cc/x70q6> Pēdējo reizi sk. 29.05.2010.

sijums 17 pašvaldībām atmaksāt ESF naudu, jo tā nepamatoti tikusi izmaksāta skolotājiem.⁵⁸

3.9. Kontroles neefektivitāte projektu īstenošanā

Grūtā ekonomiskā situācija ir ietekmējusi arī projektu īstenoātāju kapacitāti. Intervijās tiek norādīts uz projektu īstenoātāju ierobežotajiem resursiem efektīvi veikt ES fonda projektu administrēšanu. Pietrūkst līdzekļu, lai to veiktu maksimāli labi. Piem., projekta īstenoātājs, "organizējot būvniecības iepirkuma procedūru, iepirkuma komisijā nevar finansiāli atļauties pieaicināt kvalificētu būvspeciālistu"⁵⁹.

Savlaicīgi konstatējot neatbilstības projektu īstenošanā, ir iespējams novērst zaudējumu rašanos. Vienā no intervijām tika pausts viedoklis, ka šobrīd novērojamas vairākas nepieņemamas tendences. "Atsevišķas ministrijas atklāto neatbilstību lielo skaitu uztver kā sava darba sliktu novērtējumu. Kā arī vērojama īpaša lojalitāte pret valsts budžetu. Kontroles dienesti neziņo par neattiecināmajām izmaksām, jo tās būtu jāatlīdzina no valsts budžeta, un iespēja, ka kontroli veiks ES institūcijas, ir salīdzinoši maza."⁶⁰ Līdz ar to papildu uzmanība būtu pievēršama šo kontroļu efektivitātei, novēršot pārkāpumus vai klievēdējot intervētā izteikto viedokli. Neuzticība grauj kontroles efektivitāti kopumā.

4. Vispārīgie secinājumi

ES fondu vadības sistēmai jābūt saprātīgai – tai jānovērš ļaunprātības, vienlaikus neliekot šķēršļus efektīvai līdzekļu izlietošanai. Tikai mazinot trūkumus un korupcijas riskus, ir iespējams nodrošināt efektīvu, taisnīgu un tiesisku ES fondu līdzekļu izlietošanu.

Projektu pieteikumu vērtēšanas posmā un publisko iepirkumu jomā ir iespējami vislielākie korupcijas riski. Gan dalībvalstīm, gan arī ES veicami pasākumi, lai veicinātu atklātības un tiesiskuma palielināšanos.

Publisko iepirkumu jomā korupcijas riski nav lielāki par tiem, kas kopumā pastāv valsts finansējuma izlietojumā. Šīs jomas uzlabojumiem jābūt visaptverošiem un nepārtrauktiem, kas ir garants risku minimizēšanai.

⁵⁸ Libeka, M. *ES projekta upuri – 17 pašvaldības*. Latvijas Avīze, 12.03.2010.

⁵⁹ Intervija Nr. 6.

⁶⁰ Intervija Nr. 9.

Potenciālus korupcijas riskus rada arī ekonomiskā krīze un patlaban veicamās izglītības sistēmas reformas.⁶¹ Arī ES fondu apguves lēnie termiņi var palielināt korupcijas riskus. Tuvojoties ES fondu apguves termiņa beigām, var tikt pieņemta virkne sasteigtu un līdz galam nepārdomātu lēmumu.

ES fondi kļuvuši par izglītības un zinātnes nozaru pamatfinansējumu, lai gan pēc būtības tam jābūt kā papildu finansējumam tikai atsevišķu jomu attīstībai. Piem., "tā vietā, lai ES fondu līdzekļi tiktu ieguldīti pamatsistēmas sakārtošanā un nostiprināšanā (Boloņas sistēmas ieviešanai līdz galam), līdzekļi tiek novirzīti citām jomām. Stipendiju izmaksa maģistriem un doktoriem ir atbalstāma, tomēr tikai tad, ja pamatsistēma ir sakārtota"⁶². Turklāt, ja Latvija vairs nesaņemtu ES fondu finansējumu, varētu rasties krīze izglītības un zinātnes nozarēs.

⁶¹ Reformu posmā vadības un kontroles sistēmas apraksts ne vienmēr atbilda vai atbilst realitātei, tā kā vairākās iestādēs notika vai notiek institucionālas un funkcionālas izmaiņas. Iekšējie normatīvie akti kādu laiku posmu nav bijuši vai nav aktualizēti atbilstoši jaunizveidotajai situācijai.

⁶² Intervija Nr. 10.

Literatūras un avotu saraksts

1. Advanced Social and Political Research Institute 05.06.2009 letter NM 01-03/ to José Manuel Silva Rodriguez, Director-General, Directorate General for Research, European Commission.
2. Atbildes uz jautājumiem par 2.1.1.1. aktivitātes "Atbalsts zinātnei un pētniecībai" projekta iesnieguma veidlapas aizpildīšanu un projekta īstenošanu.
http://esfondi.izm.gov.lv/sites/default/files/root/2.1.1.1.aktivitate/jautajumi_atbildes%202.1.1.1.aktualizets_11.01.2010pdf.pdf
3. Augstskolas neizpratnē, ka vieslektori "jāiepērk" kā preces. Diena.lv. 24.05.2010. <http://tiny.cc/6sz9s>
4. Castle, S. *Bulgaria risks losing funds from EU*. The New York Times.
<http://tiny.cc/guoc>
5. Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums.
6. *Ernst & Young Baltic*. 2007. – 2013. gadu plānošanas periodam izveidotās Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības un kontroles sistēmas atbilstības novērtējums, 03.03.2008.
7. European Commission. ESF Committee Ad-Hoc Group on the Future of the ESF. Draft Interim Report to the ESF Committee. Sevilla, 19 March 2010.
<http://tiny.cc/am2kz>
8. Georgiev, O. *Mayor for EU funds*. The Sofia Echo. 26.03.2010.
<http://tiny.cc/rkf7q>
9. Iepirkumu uzraudzības birojs. Lēmums Nr.8-1/6613, 18.12.2009.; lēmums Nr.8-2/5824, 19.10.2009.; lēmums Nr.8-2/4622, 11.08.2009.
10. Kalniņš V., Austere L. Ētikas jautājumi un korupcijas riski Rīgas apgabaltiesā. Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS, 2010. <http://tiny.cc/fi5tc>
11. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vēstule Nr. 1/9546, 02.11.2009.
12. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs. Vēstule Nr. 1-04/703 Satveršanas tiesai "Par likuma "Grozījumi Publisko iepirkumu likumā" (Saeimā pieņemts 16.07.2009.) 46. un 50.pantu", 29.10.2009.
13. Košťál, C. (ed.) *Guarding Change: Civil Society as Watchdogs of EU Funds*. Slovak Governance Institute, 2008.
14. Latvijas Fakti, Centralizētais Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēju apmierinātības izvērtējums, 2009. gada decembris. <http://tiny.cc/pp7bz>
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr. SKA-58/2010, 22.03.2010. <http://tiny.cc/kyk7y>
16. Izglītības un zinātnes ministrija. Lēmums Nr. 332 "Par Valsts izglītības attīstības aģentūras 1.1.1.2. aktivitātē "Cilvēkresursu piesaiste zinātnei" pieņemto lēmumu atcelšanu", 30.09.2009.
17. Latvijas Republikas Ministru kabinets. Noteikumi Nr. 882 "Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma

1.1.2.1.2. apakšaktivitāti "Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai", 21.10.2008.

18. Latvijas Republikas Ministru kabinets. Rīkojums Nr.147 "Par elektroniskās pārvaldes un informācijas sabiedrības attīstības prioritāro projektu sarakstu", 15.03.2010. <http://tiny.cc/wnmru>
19. Latvijas Republikas Satversmes tiesa. Spriedums lietā Nr. 2009-77-01 "Par Publisko iepirkumu likuma 83.2 panta un pārejas noteikumu 12. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 92. pantam", 19.04.2010. <http://tiny.cc/x70q6>
20. Latvijas Republikas Valsts kontrole. Revīzijas ziņojums Nr. 5.1-2-25/2009, 07.01.2010. <http://tiny.cc/jge07>
21. Libeka, M. *Projektu upuri – septiņpadsmit pašvaldības*. Latvijas Avīze, 12.03.2010.
22. Revīzijas iestāde. Gada kontroles ziņojums 01.07.2008.–30.06.2009. <http://tiny.cc/8iinh>
23. Rīgas plānošanas reģions. Lēmums Nr. 3/8 "Par Tieslietu ministrijas un Sabiedrības integrācijas fonda kopīgi izveidoto grantu shēmu "Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas atbalsta programma 2010" projektu konkursa Nr. 2010. LV rezultātiem", 10.05.2010.
24. Romania Risks EU Funds Freeze Over Lingering Corruption. Deutsche welle. 12.02.2009. <http://tiny.cc/eiutn>
25. Valsts izglītības attīstības aģentūra. Lēmums Nr. 05.-5.1.4./121 "Par projekta iesnieguma noraidīšanu", 29.04.2009.
26. Valsts izglītības attīstības aģentūra. Ziņojums par iekšējo auditu Nr. 07-03/151/a/09, 23.12.2009.

Interviju saraksts

Intervija Nr. 1 (finansējuma saņēmēja X pārstāvji).

Intervija Nr. 2 (finansējuma saņēmēja Y pārstāvji).

Intervija Nr. 3 (VIAA darbinieki).

Intervija Nr. 4 (IZM darbinieki).

Intervija Nr. 5 (finansējuma saņēmēja Z pārstāvji).

Intervija Nr. 6 (finansējuma saņēmēja W pārstāvji).

Intervija Nr. 7 (FM darbinieki).

Intervija Nr. 8 (vērtēšanas procesa novērotājs).

Intervija Nr. 9 (normatīvo aktu izstrādes dalībnieks).

Intervija Nr. 10 (augstākās izglītības eksperts).

Intervija Nr. 11 (zinātnieks, projekta pieteikuma vērtētājs).

Intervija Nr. 12 (prokurors).

Intervija Nr. 13 (KNAB darbinieki).

Intervija Nr. 14 (Iepirkumu uzraudzības biroja darbinieki).